

SCHOLA-VRIENDEN-CONTACT

Uitgave van de Stichting Vrienden van
de Schola Cantorum Karolus Magnus te Nijmegen
Redactie: Frans de Bont, Koos Leemker en Jan Timmermans
Redactieadres: Kasteellaan 102, 6602 DK Wijchen.
tel.: 024 – 6415707; e-mailadres: jfleemker@kpnmail.nl

13e jaargang

nummer2

oktober 2020

Deze aflevering van Vriendencontact verschijnt later dan u van ons gewend bent. De inhoud is ook een andere dan die u kent uit de voorgaande afleveringen. Dat heeft te maken met corona. Alles in Nederland – dus ook deze aflevering van het vriendencontact - is veranderd doordat Covid-19 zich ook in Nederland vestigde.

Op 10 maart van dit jaar hebben wij zonder het op dat moment te weten onze laatste gezamenlijke repetitie gehad. En van de optredens die we voor dit jaar hadden gepland moesten we vervolgens het merendeel laten vervallen. Leuke stukjes schrijven over die optredens zat er voor de redactie deze keer dus niet in. In dit vriendencontact slechts een enkel artikel over een schola-optreden van vóór corona.

Dat artikel staat hieronder en is van de hand van Frans de Bont. Hij schrijft over onze zang bij de herdenking van het bombardement op Nijmegen op 28 februari in de Canisiuskerk en – de volgende dag – bij het afscheid van Henk Gols in de Stevenskerk. Voor het overige is in deze aflevering de secretaris van de schola aan het woord. Hij schrijft over wat er in schola-verband allemaal ná corona gebeurde toen - kort na de bombardementsherdenking op 23 februari – alles door het virus werd platgelegd. Nou ja, alles? Heel even zat ook de schola stil, maar niet erg lang. We vonden tamelijk snel een eigen manier om al zingend die moeilijke tijd door te komen. Er werd een alternatief gevonden voor de plenaire repetities. Als schola zingen bij uitvaarten mocht ook niet meer, maar toch vonden we ook daar een manier om te blijven doen. En – last but not least - gingen we letterlijk aan de slag met Corona: we studeerden namelijk de gezangen van een zeer speciale mis in: de *“missa in tempore universalis contagii”*. Een mis die kan worden opgedragen ten tijde van een pandemie. U leest er hieronder meer over.

..*.*

Een druk weekend voor Karolus Magnus 22 en 23 februari 2020

Op 22 februari vond de 'Herdenking van het bombardement op Nijmegen' plaats. Aan de herdenking bij de 'Schommel' (de plek waar een aantal kinderen omkwam toen hun school getroffen werd 76 jaar geleden) ging een gebedsdienst vooraf in de Petrus Canisiuskerk aan de Molenstraat. Karolus Magnus bood zich aan om de dienst mede gestalte te geven, hetgeen door pastoor E. Kimman en de organisatie van de herdenking zeer werd gewaardeerd.

De kerk was om 12 uur bomvol. De regering was vertegenwoordigd door minister Ferdinand Grapperhaus, de gemeente door burgemeester Hubert Bruls en er waren twee leden van de Amerikaanse ambassade aanwezig.

De schola begon tien minuten voor de aanvangstijd met het zingen van de psalm 114 'Placebo Domino', gevolgd door het zo passende 'Media vita' ('Midden in het leven zijn wij door de dood omgeven'). Indrukwekkend klonk het 'Improperium' ('Smaad verwachtte mijn hart en ellende, ... maar ik heb niemand gevonden om mij te troosten'). Als slot werd gezongen 'Vox in Rama audita est' (Rachel wenend over haar kinderen). De dienst werd geopend met volkszang: 'Het lied van de Dag des Heren' en een welkomstwoord van pastoor E. Kimman. Ds Ekkehard Muth hield een indrukwekkende overweging, gevolgd door voorbeden, uitgesproken door Ds Perla Akerboom-Roelofs. Gezamenlijk werd het 'Onze Vader' gebeden. De Schola verbond dit alles door een herhaling van de gezangen vooraf. De dienst werd afgesloten met 'Een lied tegen de Derde Wereldoorlog' van Huub Oosterhuis.

Onze zang heeft veel waardering geoogst. Vooral de meditatieve sfeer die erdoor werd opgewekt.

Op 23 februari vierde de Protestantse Gemeente van Nijmegen het afscheid van ds Henk Gols in de Stevenskerk. Het was een uitgebreide dienst, die twee uur duurde. Daarna waren er toespraken en was er gelegenheid tot afscheid nemen. Ds Gols blijft overigens deel uitmaken van het pastoresteam van het Oecumenisch Citypastoraat. Het was een zeer verzorgde dienst met veel gezangen, deels door de Cantorij, maar ook door alle aanwezigen. De schola had een bescheiden aandeel daarin. Wij zongen bij het binnenkomen van de dominee en zijn gevolg als introïtus Psalm 31, de verzen 3 en 4 'Esto mihi in Deum protectorem' (Wees mij een beschuttende God') en bij de Communie Psalm 78, de verzen 29 en 30: 'Manducaverunt et saturati sunt' (Zij aten en werden meer dan verzadigd).

Wij hebben met genoeg een bijdrage geleverd vanwege de goede verhouding die wij met Ds Gols hebben.

De dag was getekend door voortdurende stortregens, maar die hebben wij met genoeg doorstaan!

Frans de Bont

*_*_*_*_*

Workshop Gregoriaans zingen in de Studentenkerk

Op 29 februari verzorgde de Schola samen met Willibrord Huisman, dirigent van het studentenkoor, een workshop gregoriaans zingen in de Studentenkerk.

De Schola had in het najaar van 2019 het initiatief tot deze workshop genomen en wilde daarmee het zingen van het gregoriaans op de campus meer bekend maken. Voor de Studentenkerk was deze workshop een kans om zich op de campus te laten zien en zangers met elkaar en met de Studentenkerk te verbinden. Feitelijk was deze workshop een groot experiment, omdat niemand vooraf ook maar enig idee had van de interesse onder de studentenkerkdoelgroep.

Aan de workshop werd door 20 personen deelgenomen: een derde deel van de deelnemers behoorde tot de studenten; een kwart was als medewerker aan de RU of HAN verbonden en de anderen waren studentenkerkgangers.

De workshop bestond uit een didactisch deel van 3 uur waarin de deelnemers al luisterend, lerend en zingend kennismaakten met het gregoriaans, hoorden over de achtergronden van deze muziek, de notatie, de wijze van zingen, en de betekenis van de teksten. Daarna gaven 4 scholaleden een korte demonstratie van enkele gezangen en werden teksten gelezen uit het eerdere schola-project *'The Martyred Virgins'* dat deze oude muziek verbindt met de huidige werkelijkheid van geweld tegen vrouwen. Bij de evaluatie kwam naar voren dat velen geïnteresseerd zijn in een of in zelfs enkele herhalingen van deze workshop. Het gesprek daarover zal plaatsvinden zodra Corona dat weer toelaat.

*_*_*_*_*

Op paaszaterdag verviel het optreden bij Walrick, hoewel ...

Vanwege corona moest de schola haar traditie om op paaszaterdag in alle vroegte te zingen bij de koortsboom en de kapel ruïne van Sint-Walrick onderbreken. Het zou de dertiende keer op rij worden, maar het ging niet door. Zo leek het althans, want enkele zangers bleken die ochtend op eigen initiatief naar Overasselt te zijn getogen om daar een klein ritueel te

houden waarmee zij dichter bij personen in nood wilden komen en hun verbondenheid met hen wilden uitdrukken, uiteraard op ruim anderhalve meter van elkaar. Zij zongen – met zijn vieren – o.a. het gezang *Aurora lucis* en . ‘*et valde mane*’.

Bij de dirigent rijpte een idee over hoe we -als het virus onder controle is- alsnog een aangepast programma bij Sint-Walrick kunnen brengen.

*_*_*_*_*

Kleine repetities

Omdat zich liet aanzien dat corona nog even zou duren werd gezocht naar een alternatief om met inachtneming van de geldende maatregelen toch te zingen. Op voorstel van de dirigent werd een schema uitgewerkt waarbij op dinsdagavond in de sacristie van de Lourdeskerk twee keer een groepje van drie zangers zou gaan zingen. Een eerste groepje van 19.00 uur tot 20.30 uur en een tweede groepje van 20.30 uur tot 22.00 uur. En ook op donderdagavond zouden op deze wijze twee groepjes van drie kunnen zingen. Het parochiebestuur van de heilige drie-eenheid heeft erin toegestemd dat wij ook op donderdagen in de kerk mochten repeteren. Daardoor zouden elke week 12 zangers anderhalf uur kunnen zingen. Half mei zijn we in die kleinere groepjes gaan repeteren en we hebben dat gedaan tot eind juli. Het was even wennen in de Lourdeskamer. De dirigent achter een tafel in ene hoek van de kamer en de drie zangers elk in een andere hoek, ieder achter een eigen tafel.

*_*_*_*_*

Nieuw misformulier ten tijde van een pandemie

De Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten heeft op 30 maart 2020 een speciaal misformulier gepubliceerd dat ten tijde van de COVID-19 gebruikt kan worden. Eeuwenlang bevatte het Romeins missaal een misformulier dat gebruikt werd ten tijde van besmettelijke ziekten en van een hoog sterftcijfer. Het werd destijds opgenomen in het Missale Romanum van 1570 onder de titel “ter vermijding van sterfte” (*Missa pro vitanda mortilitate*), en kende in de titel nadien ook soms de toevoeging “of ten tijde van de pest” (*vel tempore pestilentiae*). Na Vaticanum II in 1970 ontbrak echter zo’n formulier. Vijftig jaar later bij de uitbraak van de huidige pandemie bleek er opnieuw behoefte aan. Onze dirigent, Stan Hollaardt, heeft studie gemaakt van deze mis, heeft oude melodien gezocht bij de teksten van de verschillende onderdelen van de mis. Die mis zijn we in de kleine groepjes die we hierboven noemden gaan instuderen. Met de uitvoering van deze Mis zouden wij als schola een primeur hebben, want de mogelijkheid om een dergelijke mis ook te kunnen zingen bestaat nog niet. Er was alleen een misformulier; er werden geen gregoriaanse gezangen vermeld.

*_*_*_*_*

Personele veranderingen binnen de schola

In de afgelopen maanden traden nieuwe zangers toe. We hebben momenteel drie aspirant-leden. Op 10 maart voegde Henk Gols zich bij ons. Henk had eerder aangegeven na zijn pensionering als dominee graag gregoriaans te willen zingen. Zijn eerste repetitie op 10 maart was ook meteen de laatste die plenair kon plaatsvinden. Enkele maanden later maakten twee gebroeders, Jan en Peter Fransen, hun opwachting. Beiden zongen reeds bij het Gregoriaans Koor Dukenburg. Omdat verdieping van gregoriaanse zang hen zeer aanspreekt wilden zij graag tot de schola toetreden.

Ook binnen het bestuur vond een verandering plaats. Piet Ronnes heeft zich op eigen verzoek als voorzitter uit het bestuur teruggetrokken. De twee resterende bestuursleden voorzien thans in de waarneming van het voorzitterschap.

*_*_*_*_*

Uitvaarten

Ook in deze coronatijd hebben wij weer uitvaarten opgeluisterd met onze zang.

Dat gebeurde in Nijmegen op 12 maart waar de uitvaart plaatsvond van mevrouw van Leeuwen.

Bij haar uitvaart zong de schola nog als groep van 8 personen. Daarna moest de zangersgroep worden teruggebracht tot drie personen.

Dat gebeurde voor de eerste keer op 28 mei bij de uitvaart van mevrouw Boshom en daarna op 19 juni bij mevrouw Rouw, op 3 juli bij de heer Pieters en op 24 juli bij de heer Lamers.

Maar ook buiten Nijmegen.

Op 25 juli in Dronten bij de crematie van de heer Van Es, op 1 augustus bij mevrouw Oosterling-Crombach in Malden en op 19 augustus bij de heer Gaalman in Rosmalen.

Via de website bereikte ons in mei een heel bijzonder verzoek. Het was afkomstig van een 73 jarige alleenstaande vrouw die - zoals ze zelf schrijft *“omdat ik alleen ben nu alles aan het regelen ben”*. Zij vraagt ons op de begraafplaats Rustoord *In paradisum* te komen zingen wanneer zij – als het zover is – daar naar haar laatste rustplaats zal worden gebracht. We hebben daar ja op gezegd. Op de vraag ons haar telefoonnummer te geven heeft ze niet meer geantwoord. Niet meer kunnen antwoorden? Wie weet? Het is heftig als je er alleen voor staat.

*_*_*_*_*

De smaak van eeuwigheid

Op zondag 12 juli heeft de schola in Kilder in een kleine formatie gezongen bij de presentatie van een boek dat is geschreven door Gerard Weel, broer van zanger André Weel. Gerard is drie jaar geleden overleden en liet veel niet gepubliceerd proza na. Het titelverhaal van het boek dat werd gepresenteerd heet **“De Smaak van Eeuwigheid”**. Schola en dirigent staan daarin centraal. Gerard zong ook graag gregoriaans, laatstelijk bij een Schola in Oegstgeest.

Het boek bevat 37 verhalen.

*_*_*_*_*

Het jaar 2021

Wat wij als schola aan optredens kunnen gaan doen is en blijft vooralsnog ongewis, maar dát 2021 een letterlijk heel gedenkwaardig jaar zal zijn, weten we nu al wel. nu.

Het jaar 2021 is letterlijk gedenkwaardig, omdat

- het dan 500 jaar geleden zal zijn dat in 1521 Petrus Canisius werd geboren;
- het dan 700 jaar geleden zal zijn dat in 1321 Dante stierf;
- het dan 900 jaar geleden zal zijn dat Norbertus in 1121 de orde van de Norbertijnen stichtte.

Rondom alle genoemde gebeurtenissen beschikt de schola over een gregoriaans programma, maar wat die in de praktijk kunnen betekenen weten we nog niet.

*_*_*_*_*

Programma's en afgelastingen

Na een voorstel uit de Tweede Kamer om in verband met het coronavirus een herdenkingsdag te houden, kondigde premier Mark Rutte in juli van dit jaar een nationale bezinningsdag aan. Deze dag moest Nederland de mogelijkheid bieden stil te staan bij de mensen die zijn overleden aan het virus, maar ook bij ander verdriet.

"Een moment van bezinning, waarbij we gezamenlijk terugkijken, meeleven met getroffenen in de breedste zin van het woord en hoopvol vooruitblikken", aldus Rutte.

De schola zag in deze bezinningsdag een prachtige gelegenheid om de gezangen die onderdeel zijn van de hierboven gememoreerde *Missa in tempore universalis contagii* ten gehore te brengen. Bij voorkeur in de Stevenskerk. Daartoe werd medewerking gezocht en verkregen van het bestuur van de Stevenskerk. Onder auspiciën van de Raad van kerken Nijmegen en omstreken werd samen met pater Kimman en dominee Muth een plan uitgewerkt. De kerk wilden wij tussen 14.00 uur en 16.00 uur openstellen. En daarmee de mogelijkheid creëren tot inlopen. In de kerk zouden mensen dan kunnen luisteren naar meditatieve muziek die om het kwartier zou worden afgewisseld door korte stiltes en overwegingen van beide voorgangers. Om 16.00 uur zouden beide geestelijken in een gebedsviering voorgaan.

Helaas heeft de schola deze bijeenkomst moeten cancelen. Kort voor de dag van 6 oktober werden de maatregelen verscherpt en leek het zelfs, of misschien wel juist, op een coronabezinningsdag niet passend om met veel mensen bij elkaar te komen. We hopen de bijeenkomst op een later moment alsnog te kunnen laten plaatsvinden.

Het plan dat wij hadden opgevat om op 31 oktober bij Walrick het aangepaste programma te brengen dat we hiervoor reeds noemden en dat mede in het kader van Allerzielen zou plaatsvinden hebben we eveneens moeten laten vallen, omdat het binnen de geldende vereisten (maximaal 40 toehoorders die allen op ruime afstand van elkaar geplaatste stoelen moeten zijn gezeten) niet goed doenlijk was. Vorige jaren kwamen er meestal 2 a 300 mensen op af. Hoe voorkom je dat er – zelfs bij een aanmeldprocedure - niet meer dan 40 mensen komen? We hopen op paaszaterdag 2021 niet meer met dergelijke maatregelen te maken te hebben.

Of onze traditie om op de eerste zondag van de advent ergens te zingen dit jaar kan worden voortgezet, wordt momenteel onderzocht. We zijn in gesprek met de mensen van de Boskapel. Of en onder welke condities ons jaarlijkse concert in Graefenthal (Du) kan doorgaan is ook nog de vraag.

*_*_*_*_*

Aan de donateurs van de Schola Cantorum Karolus Magnus

De Schola verheugt zich in de vrijgevigheid van vele tientallen donateurs die bijdragen in de onvermijdelijke kosten van het ten gehore brengen van het gregoriaans. Zij helpen ons om onze missie te realiseren: het behoeden en uitdragen van dit cultureel erfgoed! Veel dank voor uw royale bijdragen. Van de donateurs die de schola gemachtigd hebben tot automatische incasso wordt het toegezegde jaarbedrag eind september geïnd. Aan de anderen zal een betalingsverzoek worden gedaan.

Jos Verhagen
Bestuurssecretaris